BO‘LAJAK TASVIRIIY SAN’AT O‘QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR (DIGITAL ART)DAN FOYDALANISH METODIKASI

Otaxanova Nodira Jumanazarovna

UrDPl San’atshunoslik kafedrasi o‘qituvchisi,

nodiraotaxonovaI@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak tasviriy san'at o‘qituvchilarining kasbiy va ijodiy kompetentligini oshirishda raqamli texnologiyalar hamda raqamli san’at (Digital Art) imkoniyatlaridan foydalanish metodikasi yoritilgan. An’anaviy va zamonaviy tasvirlash vositalarining integratsiyasi, grafik muharrirlar, planshetlar va 3D modellashtirish dasturlarining o‘quv jarayonidagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, bo‘lajak pedagoglarning raqamli muhitda ijodiy fikrlashini rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar va metodik yondashuvlar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: *raqamli san’at, Digital Art, tasviriy san’at o‘qituvchisi, pedagogik metodika, grafik planshet, 3D modellashtirish, interfaol ta’lim, kreativlik.*

АННОТАЦИЯ

В данной статье освещена методика использования цифровых технологий и цифрового искусства (Digital Art) в повышении профессиональной и творческой компетентности будущих учителей изобразительного искусства в высших учебных заведениях. Проанализирована интеграция традиционных и современных средств изображения, роль графических редакторов, планшетов и программ 3D-моделирования в учебном процессе. Также разработаны практические рекомендации и методические подходы по развитию творческого мышления будущих педагогов в цифровой среде.

Ключевые слова: *цифровое искусство, Digital Art, учитель изобразительного искусства, педагогическая методика, графический планшет, 3D-моделирование, интерактивное обучение, креативность.*

ABSTRACT

This article highlights the methodology of using digital technologies and Digital Art to enhance the professional and creative competence of future fine arts teachers in higher educational institutions. The integration of traditional and modern visual tools, as well as the role of graphic editors, tablets, and 3D modeling software in the educational process, is analyzed. Furthermore, practical recommendations and methodological approaches for developing the creative thinking of future educatorsin a digital environment are presented.

Keywords: *digital art, fine arts teacher, pedagogical methodology, graphic tablet, 3D modeling, interactive learning, creativity, digital competence.*

Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida ta’lim tizimini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni o‘quv jarayoniga joriy etish eng ustuvor vazifalardan biriga aylandi. Xususan, tasviriy san’at ta’limida an’anaviy akademik tasvirlash usullari bilan bir qatorda zamonaviy raqamli san’at (Digital Art) yo‘nalishlarini o‘zlashtirish va ularni bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy tayyorgarligiga tatbiq etish alohida dolzarblik kasb etadi. Raqamli san’at (Digital Art) — bu kompyuter va elektron qurilmalar yordamida badiiy asarlar, tasvirlar, 3D modellar hamda animatsiyalarni yaratish vositasidir. Bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchisi nafaqat mo‘yqalam, qalam va kraska bilan ishlash ko‘nikmasiga, balki zamonaviy grafik planshetlar, dasturiy ta’minotlar va multimedia platformalaridan erkin foydalana olish metodikasiga ham ega bo‘lishi lozim. Bu o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini ortirish hamda ularning estetik va texnologik dunyoqarashini zamonaviy talablar darajasida shakllantirish imkonini beradi.

Raqamli san’at va pedagogika integratsiyasi bo‘yicha mahalliy hamda xorijiy olimlar tomonidan ko‘plab ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilgan. Badiiy ta’limda kompyuter grafikasi va raqamli vositalardan foydalanish masalalari tadqiqotchilar tomonidan ijodiy faoliyatni faollashtiruvchi va vizual idrokni kengaytiruvchi omil sifatida baholanadi.

Tadqiqot metodologiyasi sifat va miqdoriy tahlil usullariga asoslangan. Oliy ta'lim muassasalarida tasviriy san me'yori hamda metodikasi fanlarini o‘qitish jarayonida quyidagi metodik yondashuvlar tahlil qilindi:

- **Tizimli va integrativ yondashuv:** An’anaviy tasviriy san’at qonuniyatlarini (rangtasvir, grafik, kompozitsiya) raqamli dasturlar muhitiga ko‘chirish va ularni o‘zaro bog‘liqlikda o‘rgatish.
- **Kreativ-loyihaviy metod:** Talabalarga amaliy raqamli loyihalar (konsept-art, illyustratsiya, vektorli posterlar) yaratish topshiriqlarini berish orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish.
- **Interfaol va vizual modellashtirish:** 3D shakllantirish va vizual effektlar orqali fazoviy tasavvurni va hajm tuyg‘usini shakllantirish.

Bo‘lajak tasviriy san'at o‘qituvchilarini tayyorlashda Digital Art imkoniyatlaridan foydalanish bir necha bosqichli model shaklida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq. Quyidagi jadvalda raqamli vositalar va ularning pedagogik ta'lim jarayonidagi vazifalari keltirilgan:

Raqamli vosita / Dastur	Yo‘nalishi va imkoniyatlari	Pedagogik samaradorligi
Raqamli planshetlar (Wacom, iPad/Procreate)	2D Rasm chizish, raqamli rangtasvir, eskiz va illlyustratsiya yaratish	Ranglar, qatlamlar (layers) va fakturalar bilan tezkor tajriba o‘tkazish ko‘nikmasi
Vektorli va rasterli muharrirlar (Adobe Photoshop, Illustrator)	Grafik dizayn, kompozitsiya tuzish, shrift va posterlar tayyorlash	Vizual vositalarni aniq geometrik va badiiy mezonlar bo‘yicha tahlil qilish
3D modellashtirish (Blender, ZBrush)	Uch o‘lchamli obyektlar, haykaltaroshlik va fazoviy kompozitsiyalar	Fazoviy va hajmiy tasavvurni, yoritish hamda soya qonuniyatlarini chuqur anglash

Tadqiqot natijasida bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlashda quyidagi bosqichli metodik ketma-ketlik taklif etiladi:

1. Tayyorlov-propedevtik bosqich: Talabalarning an’anaviy tasviriy san’at bo‘yicha bilimlari (akademik qalamtasvir va rangtasvir)ni raqamli muhitga moslashtirish. Grafik interfeys, instrumentlar va qatlamlar bilan ishlash asoslarini o‘rgatish.

2. Amaliy-ijodiy bosqich: Raqamli vositalar yordamida har xil uslublarda (akvarel, moybo‘yoq, pastel simulyatsiyalari) ishlash. Kompozitsion izlanishlar o‘tkazish va badiiy shakllarni kompyuterda qayta ishlash.

3. Metodik-pedagogik bosqich: Bo‘lajak o‘qituvchilarning o‘zlari maktab o‘quvchilari uchun Digital Art bo‘yicha dars ishlanmalari (lesson plan), taqdimotlar va interfaol ko‘rgazmali qurollar yaratishi.

Oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak tasviriy san’at o‘qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalar va Digital Art vositalaridan foydalanish ta'lim sifatini yangi bosqichga ko‘taradi. Ushbu yondashuv an’anaviy tasviriy san’atni inkor etmaydi, aksincha uning imkoniyatlarini kengaytiradi hamda bo‘lajak pedagoglarning raqamli asr o‘quvchilari bilan bir tilda muloqot qilishiga zamin yaratadi.

O‘tkazilgan tadqiqotlar va amaliy tahlillar asosida quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi:

- Oliy ta’lim muassasalarining tasviriy san’at yo‘nalishlari o‘quv rejalariga “Raqamli san’at va kompyuter grafikasi metodikasi” maxsus kursini kiritish;
- O‘quv auditoriyalarini zamonaviy grafik planshetlar, dasturiy ta’minotlar va interfaol doskalar bilan ta’minlash;
- Bo‘lajak o‘qituvchilarning raqamli portfoliolarini shakllantirish va ularni xalqaro Digital Art tanlovlarida ishtirok etishga yo‘naltirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. – Tashkent, 2019-2023.

2. Abdirasilov S.F., Tolipov K.M. Tasviriy san’at o‘qitish metodikasi. – Tashkent: O‘zbekiston, 2018.

3. Paul C. Digital Art (World of Art series). – London: Thames & Hudson, 2015.

4. Smith R. Teaching Art in the Digital Age: Methods and Tools for Educators. – New York: ArtPedagogy Press, 2020.

5. Xalilov R.N. Tasviriy san’at ta’limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning pedagogik asoslari. // Pedagogik ta’lim jurnali, №3, 2022. – B. 45-50.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING